



Пише:
Небојша
Јанковић

Ванкувер, октобра 2006.

В ећ прво читање предлога новог Устава Србије уверава ме да је при сваком покушају његове анализе апсолутно неопходно раздвојити две ствари; сам начин утврђивања предлога и невероватну (неки би рекли, недопустиву) брзину којом је нацрт усвојен, од садржаја самог текста. А пошто је превасходно текст тема овог написа, почећу констатацијом да се њему мало шта може суштински замерити.

Донет као плод "консензуса" (читај: страначких натезања) нацрт Устава је ипак успео да остане прилично конзистентан у свом основном усмерењу.

Он уважава демократску и проевропску оријентацију модерне Србије, подвлачи да је Косово "њен неодвојиви део" (ма шта о томе други одлучили) и, у основи, задржава онај декларативно грађански концепт државног устројства који је постојао и у досадашњем Уставу, без обзира што нови Устав, за разлику од Милошевићевог (!?) Србију дефинише прво као "државу српског народа" па тек потом "и свих грађана који у њој живе".

О тексту будућег Устава који народ треба да потврди на референдуму одлучила је "српска политичка елита" заступљена у републичком Парламенту а оличена у "светом тројству" које су, преко "својих заступника" чинили Председник Тадић (Демократска Странка), премијер Коштуница (ДСС) и Томислав Николић, лидер Радикала. Удео сваке од поменутих странака у писању нацрта видљив је већ на први поглед, па ако вам се на тренутак учини да је нацрт попут "шведског стола" са кога свако узима оно што му највише одговара, сва је прилика да сте у праву.

Уз све то, наравно, иде и типично српско нагађање ко је шта новим Уставом добио, а ко шта жртвовао, па како овакве "анализе" и спортска типовања обично иду пред изборе (који се, уосталом, најављују за крај године), дозволите нам да се укратко осврнемо на то шта је ко донео на заједничку трпезу, а шта би, евентуално, са ње могао да понесе као капитал за непосредну политичку будућност.

ДСС И АКТУЕЛНА ВЛАСТ

Усвајање новог Устава у суштинском је интересу садашње власти и ДСС-а као њеног стожера. Пошто до обнављања преговора са Европском Унијом неће доћи у догледној будућности, усвајање предлога новог Устава, уз "нови инвестициони циклус", један је од главних адута Коштуничине странке на следећим изборима. ДСС такође приписује себи главне заслуге за конципирање преамбуле Устава у којој се истиче да је Косово саставни део Србије, мада су исто решење још интензивније гурали Радикали, а у последње време и српски председник Борис Тадић.

Највећа "победа" ДСС-а у одмеравању уставних предлога свакако је прихватање дефиниције Србије као "државе српског народа" у чему су, уз помоћ Радикала, успели

УСТАВ ПО МЕРИ ПОЛИТИКЕ

да прегласају "Тадићевце" који су били за грађански концепт...

Са друге стране, јасно је да је ДСС морао да попусти Демократима пре свега кад се радило о давању скоро потпуне економске самосталности Војводини као и о признавању примата међународног над домаћим правом чиме се, на пример, и уставно потврђују обавезе државе Србије према Хашком Трибуналу.

Интересантно је да су се Демократе и Радикали нашли на блиским позицијама када је требало дефинисати лаички карактер државе. У том члану Устава не само да се каже да су држава и црква одвојене, већ и да су све верске заједнице равноправне.

Ово је свакако "кост у грлу" оних представницима ДСС-а који су у свом народњачком заносу будуће српско друштво често описивали као православно идилу грчког типа у којој су политика и религија "на заједничком послу". У сваком случају, приличан ударац за странку чији је Министар просвете пре неку годину покушао да укине Дарвина у српским основним школама.

РАДИКАЛИ

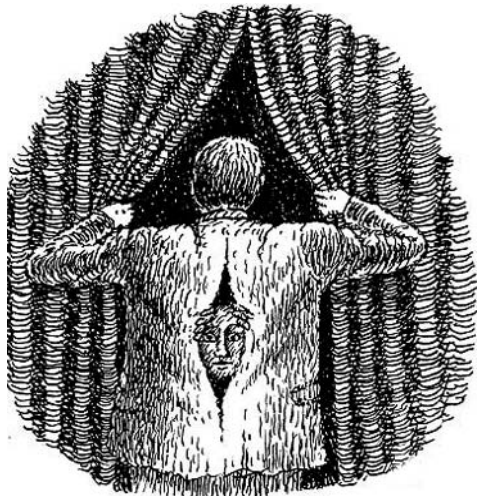
Равноправно учешће у конципирању новог Устава за Радикале је успех већ само по себи. Руководство странке чијем лидеру управо почиње суђење у Хагу, а чија реторика из деведесетих година више не наилази на очекиван одјек у српском бирачком телу веома је добро схватило да је ово прилика за конструктивност и легитимизацију странке и ван српских граница. Представници Радикала у току преговора зато нису много "закерали" у оним поглављима новог Устава где је било очигледно да је већ постигнут консензус између Тадића и Коштунице, али су и те како користили њихово несаслађање и били одлучујући тас на ваги у доношењу веома важних уставних одредби.

Захваљујући њиховој подржци усвојена је дефиниција Србије као "државе српског народа ...", Војводина није добила оне атрибуте "државности" које је тражила и прихваћен је њихов предлог да се на будућим општинским изборима примењује пропорционални систем.

Наравно да се иза слогана "важно је учествовати" крије много тога што су Радикали без много опирања морали да прихвате. То се пре свега односи на изразито проевропску преамбулу Устава у којој

се подвлачи приврженост Србије грађанским, демократским вредностима старог континента, затим на знатно проширен корпус људских права и права на делатност невладиних организација. Такође није прошао ни радикалски предлог о избору Председника у Парламенту као ни њихов покушај да се спречи усвајање уставне одредбе по којој међународни правни поредак има супремацију над домаћим.

Но, највећи политички губитак Радикала је у брзини којом је предлог Устава усвојен као и чињеница да су то и Тадић и Коштуница протумачили као неопходност



"правне одбране Косова". Тиме је Шешелевој и Николићевој странци одузет "монопол на патриотизам" и то пред изборе на које се неће дуго чекати.

ТАДИЋ И ДЕМОКРАТСКА СТРАНКА

Како то обично у политици бива, оно што је за Радикале највећи пораз, за њихове најљуће противнике - Демократе је највећи добитак.

То је извесност да ће избори бити раније него што је најављивано, управо кад сва истраживања јавног мњења говоре о стабилном расту угледа Тадићеве странке. Томе су прилично допринеле и Председникове међународне државничке активности, комбинација испољене чврстине и дипломатске флексибилности, истих оних лидерских особина које су обезбедиле триумф Додигових социјалдемократата на изборима у Републици Српској.

Што се самог предлога Устава тиче, и Демократе су, као и друга два партнера у прилици да се после свега упитају "да ли је чаша до пола пуна, или до пола - празна".

Њихов највећи "пораз" је што нису успели да прогурају свој

предлог о Србији као "држави свих њених грађана" нити да се изборе за онакву аутономију Војводине какву су као владајућа странка у Покрајини годинама обећавали. Све је то ипак компензирано чињеницом да је Војводина добила право да "аутономно" располаже својим финансијама и то захваљујући ултиматуму Демократа да ће ако се бар то не усвоји, напустити разговоре о Уставу. То сада њихови покрајински челници стално истичу не либећи се да цитирају духовите "пречанске" изреке у стилу "та, ако смо браћа, кесе нам нису сестре!"

Дугачак је, наравно, списак онога што је Демократска странка успела да "прогура" у нови Устав, од про-европске оријентације у преамбули, преко лаичког карактера државе и заштите људских и мањинских права, па све до непосредних избора за шефа државе на којима, како сматрају, Тадић нема конкурента.

УСТАВ, ПА ИЗБОРИ

У целој овој трци око убрзаног усвајања предлога Устава, расписивања референдума о истом и нових избора који следе као да је заборањена једна прилично горка историјска паралела.

И Милошевић, је, наиме, уочи првих вишестраначких избора почетком деведесетих кренуо у кампању "Прво Устав, па онда избори". И њему, као и онима који данас референдум расписују главни разлог је било Косово. Разлика је у томе што је Милошевић искрено веровао да се Косово силом може задржати у оквиру Србије, данас у то не верује нико, чак ни Радикали.

Оно што је поучно у целој овој политичкој причи је чињеница да је Косово (мада знатно мање) и данас тема на којој се може мобилисати део бирачког тела. Добро је, међутим, што то више није монопол једне, или две, политичке странке.

Дакле, расписаћемо референдум што пре (због Косова), а онда ћемо на изборе, што пре, зарад власти, на којој ћемо остати пун мандат (Борис & Воја, а и Млађан се тога радо не одриче).

И, што се мене тиче, нек им је са срећом, само да не дођу "они други".

А, што се Косова тиче, велики ће одлучити шта ће одлучити. Ми то, наравно, нећемо признати, јер нас на то обавезује и УСТАВ, али се они неће обазирати. И све ће бити као што је и данас. Крај приче.



subscription - припрема



Припремајућем се на листу КИШОБРАН и прилажем чек у вредности \$36.00 (12 бројева - 12 issues)

IME (NAME): DATUM (DATE):

ADRESA (ADDRESS):

TEL./FAX:

E-MAIL: POTPIS (SIGNATURE):

Make cheque or money order payable to: KISOBRAN

КИШОБРАН

НАЈЗАПАДНИЈЕ СРПСКЕ НОВИНЕ

Поштом
овај лист,
поштом
на доњу адресу,
и следећих
дванаест бројева
КИШОБРАН-а баш
оштре поштом.

KISOBRAN, #368-3495 Cambie Street, Vancouver, B.C. V5Z 4R3